

right from the beginning of his artistic career. In taking a democratic, realistic stand and depicting life exactly as he saw it, Taras T.Shevchenko was creating a national art of the people and, was the founder of a new progressive art.

In all, 835 paintings and graphic works created by T.Shevchenko over his lifetime have come down to us. Besides, some data on his other 27-odd works, which have been lost, add to our knowledge of his legacy as an artist.

T.Shevchenko's works of art done between 1830 and 1861 are geographically connected with Russia, Ukraine, and Kazakhstan.

МІФИ ТА АНТИМІФИ ІСТОРІЇ – МІРА ТА МЕЖІ

Чаплигін О. К. – доктор філос. наук, професор ХНАДУ

У радянські часи наші вчителі – професори історичного факультету Харківського університету запевняли нас, що історія – це суспільна наука, яка використовує переважно наукові методи пізнання, ставить за мету досягти об'єктивної істини і тому подібне. Поняття, «інтерпретація» тоді ще використовувалося мало, хоча чи то щиро, чи то трохи лукавлячи, наші наставники інтерпретували перебіг історичних подій у відповідності з «єдино вірними» настановами вчення марксизму-ленінізму. І тим самим – міфологізували історію. Хоча тоді лише одиниці з нас – студентів сумнівалися у істинності такого підходу або підозрювали, що щось тут не так.

Ситуація змінилася у роки «пізньої перебудови», коли легальними стають спроби переглянути, здавалося б, беззаперечні, раз і назавжди встановлені істини. Одним з перших у цьому ряду виступив досить відомий і небезталанний російський письменник, який намагався довести, що ніякого татаро-монгольського гніту не існувало, і що літописці «розтягли» історію стародавньої Русі і Європи принаймні на тисячу років.

Звичайно, і раніше існували різні точки зору, наприклад, на роль норманів у виникненні державності у східних слов'ян, але ці розбіжності пояснювалися цілком «науково» – як необхідні елементи наукових дискусій і боротьбою між прибічниками різних історичних шкіл.

Ще у квітні 1991 року, перед розпадом Союзу, завідувачів кафедр суспільних наук з Харкова направили на місяць в Московський університет «підвищувати кваліфікацію». Когось тоді вразили «дацибао» у університетському холі, зміст яких зводився до стремління показати, яким кривавим монстром був Ленін шляхом цитування його найбільш одіозних цитат. Не можна сказати, що ми не знали про ці висловлювання, і більше того, – вже тоді на нашій кафедрі в ХНАДУ з ініціативи В. П. Шерстнюка повним ходом піддавалися критиці ідеї тих же Маркса, Енгельса, Леніна. Але критика, так би мовити, здійснювалася у межах теоретичного аналізу, без непотрібного надриву. Останній був привнесений публікацією статті, критичної щодо теорії марксизму, у популярному молодіжному московському часописі, підписаною двома «харківськими аспірантами», про подальші філософські досягнення нам так і не вдалося почути.

Далі увага руйнівників «радянських міфів» перекинулася на інші постаті і етапи новітньої історії. І знов вперед був випущений белетрист, у минулому – чин КДБ О. Суворов з його домислами і фантазіями щодо мотивів поведінки Сталіна, намірами щодо майбутнього супротивника у світовій війні і т. д. і т. п. Література такого роду примножувалася, причому, поряд з дійсною руйнацією міфів офіційної історії, створювалися і розповсюджувалися нові. Найбільш епатажним виглядає твердження, що російські корені в історії слід шукати ще з часів розселення арійських племен... У філософській літературі довелося читати твердження прибічника постмодернізму, який для науки у історії взагалі не залишав місця, віддаючи на розсуд фантазії авторів усе поле історичних досліджень [9].

Деякі автори, бажаючи розвіяти старі міфи, творять власні анти міфи, як колись казали, «лакіруючи дійсність». Такими є чисельні «Антиміфи про Росію», що їх штампує пригрітий нинішньою російською владою професор В. Мединський [7]. До цього хору приєднуються усі, хто прагне слави і популярності... Такими є «історичні» розвідки відомого гумориста М. Задорнова, який донедавна тишив нас байками про невігластво американців, спекуюючи на цілком природній різниці у культурі та ментальності наших народів. Сьогодні він намагається довести, що нормани не були запрошені правити Руссю, і князь Рюрик – славянин з венедів. Це ще куди не йшло... Але далі виявляється, що взагалі усі – і весті, і готи, і бріти походять від протаслов'ян. Але автор не утруднює себе пошуком теоретично обґрунтованих аргументів, залишаючись дилетантом: нібито знає багато про все, але потроху, не дуже глибоко і не шукаючи при цьому вагомих аргументів та ще й роблячи фактичні помилки [5].

Здавалося б, негативний досвід наших північних сусідів, мав здійснити охолоджуючий вплив на домашніх фантазерів, що розписували силу шароварного війська у її перемогах над Візантійською імперією, чи над клятими турками. Аж ні. Як то кажуть, масла у вогонь підлив наш невдалий у інших справах президент, який дуже любляв трипільські черепки і випустив на світ джина, який іменується професором та ще й політологом. І не просто випустив, але й надав час для виступів на хоча й дещо звуженому за впливом на населення у порівнянні з радянськими часами першому українському радіоканалі. І кожної неділі вкрадливий голос професора Валерія Бебика сповіщає нам, що українська цивілізація – найстаріша від усіх на світі – від нас пішли не тільки якісь там греки з їхньою філософією і культурою, не тільки фінікійці з їх вмінням борознити морські простори, але й єгиптяни, індійці і, звичайно ж, китайці. Але вести прямий родовід від українців до усіх народів неосязної ойкумени навіть для сміливого професора було б вже занадто, тож, подається така «хитра» схема: звичайно, то були не сучасні українці, а скіфи, які всіх завойовували або мирним шляхом підкорювали. У якості аргументів використовується усе – від відвертої брехні, до пошуку неіснуючих паралелей у назвах міст, місцевостей, племен. Уся ця мішанина видається за останнє слово історичної науки. І проти почуєш хіба що голос дійсно видатного історика Петра Толочка. Інші «світила» історичної науки в Україні, особливо з тих що

«національно свідомі» чи «заклопотані», потуплячи, правда, очі, (бо, мабуть, все ж соромлячись сміливих експромтів колеги), тільки і здатні вимовити: «Ну, що ви, у нас кожний має право на власну думку». Так-то воно так, але тоді знов виникає питання – якщо від імені історії одні професори несуть нісенітницю, а інші мовчки вислуховують цю маячню, то може історія дійсно не має права носити високе ім'я науки?

Так і хочеться сказати новоявленим пророкам словами О. Герцена: «В історії тим, хто прийшов пізніше – не кістки, а соковиті плоди» [4, с. 75]. Тобто, народи, чиїми «предками» є, за В. Бебином, українці, давно зійшли з історичної арени. І навпаки, якщо українська нація – молода, то вона, скоріше, має бути повною енергії і наснаги, здатна подолати усі негаразди і вийти на широкий історичний простір.

Так таки виходить, що під виглядом міфів та антиміфів, які нібито повинні піднести нашу гідність, українцям підносять дулю, позбавляючи перспектив.

З іншого боку, нічим не кращим виглядає «антипод» професора журналіст О. Бузина, який увесь свій запал спрямовує нібито на розвінчування ідолів, яких створили чи то «кляті більшовики», чи «невгамовні націоналісти». Особливу ненависть у нього викликає чомусь постать Тараса Шевченка, [1].

Мислення професора В. Бебика та журналіста О. Бузини побудоване на кшалт того, як мислять шизофреніки: є ідея-фікс, під яку підлаштовується усе, що під руку попадає. Тобто, мови про пошук істини тут навіть близько немає, за істину слугує упереджена думка автора.

Як зізнається сам О. Бузина, технологія роботи над книгою про Тараса Шевченка була нескладною: «узяв товстий том спогадів про Тараса, що вийшов у радянський час, і став його читати. Як тільки починається цікаве місце, зразу ж йшли три крапки, які означали, що тут цензурна прогалина...». «Залишалося знайти у архіві оригінали спогадів і зробити ксерокопію...» [1, с. 274]. І з чого тут було стрибати автору з захвату подібно до підлітка, який добрався до напівцензурних висловів у якійсь старовинній книзі та ще й жирно підкреслив їх обслюнявленим хімічним олівцем? Якраз таким чином діє Бузина, випинаючи на перший план побутові подробиці непростого особистого життя українського генія. Чи то наш філолог так погано вчився в університеті, що не здатен відрізнити автора від ліричного героя. Судячи з усього, не шанує він, а може і не знає заповідей Божих, серед яких є і такі: «не судить та не судимі будете» та «хай кине першим камінь у грішницю той, хто сам без гріха».

Думаю, що наш борзописець лукавить: він добре знає, що дійсно великих поетів та письменників цінують та поважають не за те, що вони не пили горілку, не палили, жінок не любили, не за їх правильне з точки зору міщанина життя, а за їх творчість, у якій вони відобразили дух свого народу. Останній, до речі, – теж не янгол. Таким він і постає у творчості Т. Г. Шевченка.

Взагалі-то немає необхідності піддавати глибокому аналізу писанину Олеся Бузини, бо автор тут цілком виправдовує своє прізвище. Хто не знає – бузина це такий куш, що хоч і цвіте навесні, але запах від нього йде не дуже приємний, а з плодів виходить тільки чорнило чорного кольору, яким можна плямувати все, що завгодно, аби це сприяло прославленню самого автора у його пошуках

сенсаційних фактів і подій.

Разом з тим, приклади, що приведені вище, свідчать, що мова йде не про якусь невігластво, або ж хибні погляди. Це – певна тенденція, що є продуктом сучасної цивілізації, яка підтримується і розповсюджується через СМІ, різними зацікавленими силами. З одного боку, якщо історія – все ж таки є наукою, то професійні історики мають давати відсіч усяким спробам зруйнувати наукові основи і принципи, з якого б боку вони не здійснювалися. З іншого, актуальним залишається пошук соціальних та гносеологічних коренів подібних збочень. А таким авторам треба ще раз повторити, що таке діалектична міра, яку переступати не можна і де ті межі, після яких критичний розгляд перетворюється на пасквіль. Але це вже справа совісті, яка у людини або є, або вона відсутня.

Література

1. Бузина Олесь. Вурдалак Тарас Шевченко або Підробний Кобзар (- рос. мовою), 5-е вид. / О. Бузина. – К.: Арий, 2012. – 288 с.
2. Булдаков В. П. Историк и миф. Перверсии современного исторического воображения // Вопросы философии. – 2013. – №8. – с. 54–65.
3. Веллер М., Буровский А. Гражданская история безумной войны. – М.: АСТ, 207 с.
4. Герцен А. И. Избранные философские произведения. Том первый. – М.: Гос. изд-во полит. Литературы, 1948. – 370 с.
5. Задорнов М. Князь Рюрик. Откуда пошла земля русская. – М.: Алгоритм, 2013. – 240 с.
6. Кантор К. М. Двойная спираль истории: Россия – бета – паттерильный ансамбль // Вопросы философии. – 2012. – №12. – с. 73–85.
7. Мединский В. Р. Война. Мифы СССР 1938-1945. – М.: ЗАО «олма медиа Группа», 2012. – 704 с.
8. Фиолевский Д. Знак равенства // Газ. «2000». – 2014. – №4 (686).
9. Экштут С. Манифест исторического маньериста // Вопросы философии. – 1988. – №1. – с. 180–181.

ТАРАС ШЕВЧЕНКО – ПАТРІОТ РІДНОЇ ЗЕМЛІ

Чернова А. О., студ. II курсу факультету агрохімії та ґрунтознавства
Науковий керівник – Заздравнова О.І., доктор філос. наук, професор
кафедри філософії

Тарас Шевченко – поет, художник, мислитель, революціонер, посідає найпочесніше місце в світовій літературі і образотворчому мистецтві ХІХ століття. Великий Кобзар відіграв величезну роль у розвитку національної і соціальної самосвідомості українського народу. Мало хто в історії світової культури з таким вогнем душі захищав свободу і незалежність батьківщини, честь і гідність народу. Шевченко по праву займає один з найвищих ступенів, він справедливо вважається одним з найбільших патріотів усіх часів і народів. Поет боровся проти будь-якого пригноблення людини патріотичною силою